

Kodlamalar ve Notlar

2. BÖLÜM: KÜRESELLEŞEN DÜNYA

KÜRESEL TİCARET

1. Ticaret: Üretilen mal ve hizmetlerin belirli bir ücret karşılığında alım-satım faaliyetlerinin gerçekleştirilerek kâr elde edilmesidir. Ticaretin gerçekleştirilmesi için ham maddeye ihtiyaç vardır. Ham madde temin edilerek üretim gerçekleştirilir. Üretilen ürünler pazara son tüketiciye ulaştırılarak ticaret faaliyeti tamamlanmış olur. Küresel ticaretin yapılabilmesi için ham madde, üretim ve pazara ihtiyaç vardır.

1. Ham madde: Üretimin gerçekleştirilmesi ham maddenin varlığıyla mümkündür. Gelişmiş ülkeler ham madde ithalatı yapar ise ucuza ham madde alıp işleyerek ürettiklerini pahalıya satarlar. Az gelişmiş ülkeler ise ham maddeyi işlemeden ihraç ederler.

Doğal Gaz Rezervi Olan İlk 10 Ülke

- 1) Rusya
- 2) İran
- 3) Katar
- 4) ABD
- 5) Türkmenistan
- 6) Suudi Arabistan
- 7) BAE
- 8) Nijerya
- 9) Venezuela
- 10) Cezayir

Petrol İlk 10 Ülke

- 1) Venezuela
- 2) Suudi Arabistan
- 3) Kanada
- 4) İran
- 5) Irak
- 6) Kuveyt
- 7) BAE
- 8) Rusya
- 9) Libya
- 10) ABD

Dünya üzerinde önemli ham madde alanları şunlardır:

Orman Alanları: Dünya üzerindeki orman varlığı; Amazon Havzası, Kongo Havzası, İskandinav Yarımadası ve Kanada'da yoğunur.

Büyükbaş Hayvancılık: ABD, Brezilya, Arjantin, Hindistan, Çin, Kuzeybatı Avrupa'da yapılır.

Küçükbaş Hayvancılık: En çok ABD, Güney Afrika Cumhuriyeti, Avustralya, Yeni Zelanda'da yapılır.

Balıkçılık: Peru, Alaska, Norveç, Japonya, Kanada, ABD gibi sıcak ve soğuk okyanus akıntılarının buluşma noktası olan ülkelerde yoğun olarak yapılır.

Bazı tarım ürünleri ve maden alanlarının merkezleri şunlardır:

Pamuk: Pakistan, Çin, Hindistan, ABD

Buğday: Çin, Hindistan, Endonezya

Kahve: Brezilya, Vietnam, Kolombiya

Mısır: ABD, Çin, Brezilya

Bakır: Şili, Peru, Avustralya, ABD

Demir: Çin, Brezilya, Rusya, Avustralya

Krom: Kazakistan, Güney Afrika

Altın: Güney Afrika, Avustralya, ABD

Kodlamalar ve Notlar

1

Aşağıda verilen ülkelerden hangisi önemli enerji üretim alanlarından biri değildir?

- A) İran
- B) Rusya
- C) Azerbaycan
- D) Suudi Arabistan
- E) Arjantin

2

Aşağıda verilen hangi iki ülke arasında ticari faaliyetlerin daha az geliştiği söylenebilir?

- A) ABD-Almanya
- B) Japonya-İngiltere
- C) Arjantin-Portekiz
- D) İspanya-ABD
- E) Almanya-Çin

3

Aşağıdakilerden hangisinin merkezi Tuşpa şehridir?

- A) Hititler
- B) Urartular
- C) Lidyalılar
- D) İyonlar
- E) Frigler

2. Üretim: Ticaretin gerçekleşebilmesi için üretim faaliyetleri önemlidir. Dünyadaki önemli üretim alanlarını sanayi, hizmet ve enerji üretim alanları olarak ayırabiliriz.

Sanayi Üretim Alanları

- ▶ Kuzeybatı Avrupa
- ▶ Kuzey Amerika
- ▶ Çin'in doğusu
- ▶ Güney Kore
- ▶ Japonya

Enerji Üretim Alanları

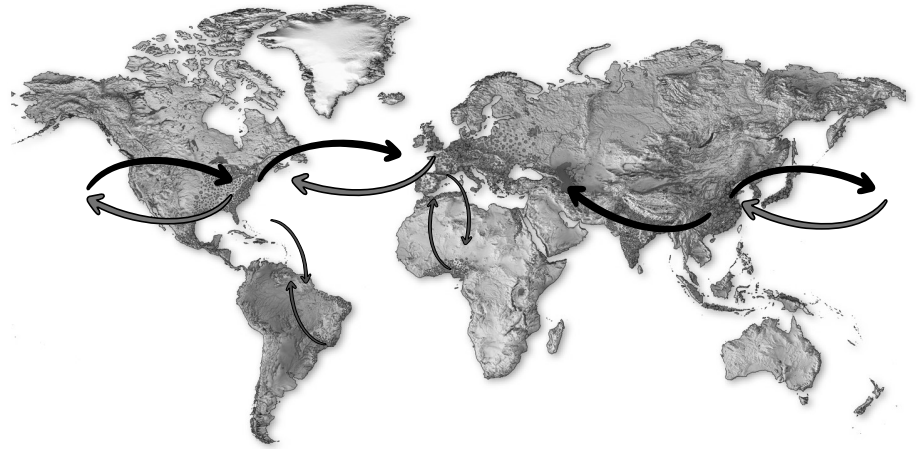
- ▶ Kuzeybatı Amerika
- ▶ Orta Doğu
- ▶ Rusya

Hizmet Üretim Alanları

- ▶ Avrupa
- ▶ ABD
- ▶ Güneydoğu Asya

3. Pazar: Üretilen ürünler dağıtımına beraber tüketicilere ulaştırılır ve ticaret faaliyetinin son aşaması da gerçekleşmiş olur. Ulaşım imkânlarının artması, teknolojinin gelişmesi ülkeler arasında ticaretin gelişmesine olanak sağlamıştır. Dünya üzerinde ticaret ağının en gelişmiş olduğu alanlar üretimin ve tüketimin fazla olduğu bölgelerdir.

ULUSLARARASI TURİZM

Turizm: Gelir getirmemek ve sürekli kalışa dönüşmemek kaydıyla yapılan geçici süreli konaklamalar turizm faaliyeti olarak değerlendirilir. Turizm İlk Çağ'da başlamıştır. Seyahatlerde çoğunlukla gemiler tercih edilmiştir. Yunanistan'da yapılan olimpiyatlar bu dönemdeki önemli turizm faaliyetlerinden biridir. Orta Çağ'da Müslümanların Mekke ve Medine'ye, Hristiyanların Roma'ya yaptıkları hac faaliyetleri önemli turizm etkinlikleridir. 2. Dünya Savaşı sonrasında turizm etkinlikleri önemli oranda artmıştır.

Bu durumun nedenleri:

- ▶ gelir seviyesinin,
- ▶ ulaşım olanaklarının,
- ▶ eğitim seviyesinin,
- ▶ iletişim araçlarının artması olarak açıklanır.

Kodlamalar ve Notlar

1

Maya medeniyetinin geliştiği ülke aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mısır
- B) Çin
- C) Şili
- D) Meksika
- E) Hindistan

2

Aşağıdaki ülkelerin hangisinde sanayi üretiminin daha fazla olduğu söylenebilir?

- A) Nijerya
- B) Romanya
- C) Avusturya
- D) Güney Kore
- E) Şili

3

Aşağıdaki ülkelerden hangisinin turizm geliri daha azdır?

- A) Tayland
- B) İtalya
- C) Avustralya
- D) Japonya
- E) Kanada

TURİZMİN ETKİLERİ

1. Turizmin Ekonomik Etkileri: Turizm dünya ekonomisinde 2019 yılında 3,5 trilyon dolarlık bir hacme sahiptir.

Turizmin ekonomik etkileri şunlardır:

- ▶ Bölgede ekonomi canlanır.
- ▶ Devletler için cari açığı kapama noktasında turizm gelirleri çok önemlidir.
- ▶ Yeni istihdam alanları oluşturur.
- ▶ Alt yapı ve üst yapının gelişmesini sağlar.

2. Turizmin Ekolojik Etkileri: Turizm etkinlikleri bölgelerin ciddi anlamda nüfus almasına neden olur. Kapasitesinin üstünde turist alan bölgelerde ekolojik sorunlar ortaya çıkar.

- ▶ Turizme konu olan saha korunamazsa turistik değerini kaybetmeye başlar.
- ▶ Sürdürülebilir turizm için turizm alanlarının korunmasını sağlar.
- ▶ Çevrenin korunmasını sağlar.

3. Turizmin Sosyal ve Kültürel Etkileri: Farklı kültürlerden insanların birbiriyle etkileşimini sağlar.

- ▶ Toplumlar arasında hoşgörü ortamı oluşturur.
- ▶ Düzenlenen festival, fuar gibi etkinliklerle toplumların birbirini tanımalarını sağlar.
- ▶ İnsanların eğitim ve kültür seviyesinin yükselmesini sağlar.

Ülkelere Göre Turizm Geliri (2022)

ÜLKE	GELİR
1. ABD	274 Milyar \$
2. İspanya	81,5 Milyar \$
3. Fransa	65,5 Milyar \$
4. Tayland	63 Milyar \$
5. İngiltere	51,9 Milyar \$
6. İtalya	49,3 Milyar \$
7. Avustralya	45 Milyar \$
8. Almanya	43 Milyar \$
9. Japonya	42,1 Milyar \$
15. Türkiye	25,2 Milyar \$

Ülkelere Göre Turist Sayıları (2018)

ÜLKE	KİŞİ
1. Fransa	89,4 milyon
2. İspanya	82,8 milyon
3. ABD	79,7 milyon
4. Çin	62,9 milyon
5. İtalya	61,6 milyon
6. Türkiye	45,8 milyon
7. Meksika	41,3 milyon
8. Almanya	38,9 milyon
9. Tayland	38,2 milyon
10. İngiltere	36,3 milyon

1) D 2) D 3) E

Kodlamalar ve Notlar

1

Aşağıda verilen Dünya'nın Yedi Harikası'ndan hangisi Türkiye sınırları içindedir?

- A) Zeus Heykeli
- B) Artemis Tapınağı
- C) Rodos Heykeli
- D) Keops Piramidi
- E) İskenderiye Feneri

2

Machu Picchu'yu ziyaret etmek isteyen biri aşağıdaki ülkelerden hangisine gitmelidir?

- A) Peru
- B) Mısır
- C) Meksika
- D) Yunanistan
- E) Brezilya

3

Aşağıdakilerden hangisi Dünya'nın Eski Yedi Harikası'ndan biri değildir?

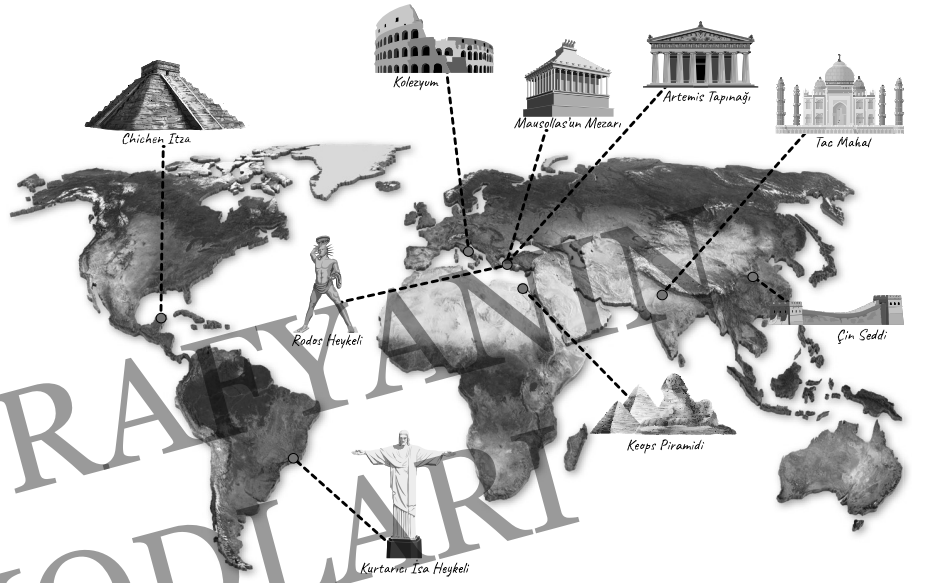
- A) Tac Mahal
- B) Keops Piramidi
- C) Artemis Tapınağı
- D) Zeus Heykeli
- E) İskenderiye Feneri

DÜNYA'NIN ESKİ 7 HARİKASI

- Zeus Heykeli (Yunanistan)
- Artemis Tapınağı (Selçuk/İzmir)
- Kral Mausollas'un Mezarı (Bodrum/Muğla)
- Rodos Heykeli (Yunanistan)
- İskenderiye Feneri (Mısır)
- Keops Piramidi (Mısır)
- Babil'in Asma Bahçeleri (Irak)

DÜNYA'NIN YENİ 7 HARİKASI

- Chichen Itza (Meksika)
- Kurtarıcı İsa Heykeli (Brezilya)
- Çin Seddi (Çin)
- Machu Picchu (Peru)
- Petra (Ürdün)
- Kolezyum (İtalya)
- Tac Mahal (Hindistan)

MİLLÎ PARKLAR

Millî Park: Turizmi canlandırmak ve doğayı korumak için özel değer verilen dinlenme ve turizm alanlarına sahip olan 2873 sayılı Millî Parklar Kanunu ile millî park olarak belirlenmiş tabiat parçalarına verilen isimdir.

- Dünya'da ilk millî park: ABD Yellowstone Millî Parkı
- Türkiye'nin ilk millî parkı: Yozgat Çamlığı Millî Parkı

Yellowstone Milli Parkı

1) B 2) A 3) A

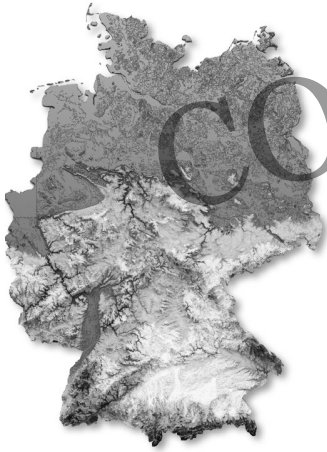

Coğrafyanın Kodları

SANAYİLEŞME SÜRECİ: ALMANYA

- ▶ Komşuları: Danimarka, Polonya, Çekya, Avusturya, İsviçre, Fransa, Lüksemburg, Belçika ve Hollanda'dır.
- ▶ Almanya'nın nüfusu 83,13 milyondur.
- ▶ Kuzeyinde Kuzey Denizi ve Baltık Denizi bulunur.
- ▶ Akarsular bakımından zengin olan ülkede en önemli akarsu Ren Nehri'dir.
- ▶ Kuzey ve kuzeybatısında ılıman okyanusal iklim görülür. İç kesimlere gidildiğinde karasal iklim etkisini göstermeye başlar.
- ▶ Essen ve Dortmund önemli sanayi şehirlerindedir.

- ▶ Almanya'nın kuzey kesimleri ovalık ve düz alanlardır. Orta kesimler biraz daha yüksektir ve platoluk sahaları oluşturur. Güney kesimler ise dağlık ve yüksek arazilerden oluşur.

ALMANYA'DA SANAYİ

- ▶ 18. yüzyılda İngiltere'de başlayan sanayileşme süreci zamanla Avrupa'ya yayılmaya başladı. İngiltere'den ithal edilen makinelerle Almanya da sanayileşme sürecine girmiştir.
- ▶ Almanya'nın sanayileşme sürecinde üreticiyi koruyucu ve sanayiye teşvik edici politikalar uygulandı. Özel sektör desteklendi. Özellikle teknolojiye dayalı bilgilere ciddi yatırımlar yapıldı.
- ▶ Almanya, ham madde bakımından zengin olmadığı için ham maddeyi ithal ederek sanayileşmektedir. Kömür yataklarının varlığı (Ruhr Havzası) sanayideki enerji ihtiyacını önemli ölçüde kapatmıştır. Demir-çelik üretiminde önemli bir yere sahiptir.
- ▶ Almanya sanayisinde en önemli pay otomobil sektöründedir. İlk otomobilin üretildiği ülkedir. Birçok otomobil markası Alman şirketlerine aittir.
- ▶ Sanayinin gelişmesi ekonomiyi güçlendirmiştir. Güçlenen ekonomi Almanya'nın ticaret alanında da gelişmesini sağlamıştır.
- ▶ Tüm bu sanayi alanındaki gelişmeler Almanya'nın ABD, Çin ve Japonya'dan sonra Dünya'nın en büyük dördüncü ekonomisi olmasını sağlamıştır.

Kodlamalar ve Notlar

1

Sanayi Devrimi'nin başlamasıyla hızla değerlendirilen enerji kaynağı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Doğal gaz
- B) Taş kömürü
- C) Biyokütle
- D) Linyit
- E) Rüzgâr

2

Sanayi faaliyetlerinin ilk başladığı şehir aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Manchester
- B) New York
- C) Londra
- D) Paris
- E) Essen

3

Aşağıda verilen şehirlerden hangisi Almanya'nın önemli sanayi merkezlerindedir?

- A) Manchester
- B) Essen
- C) Amsterdam
- D) Rotterdam
- E) Lizbon

1) B 2) A 3) B

Kodlamalar ve Notlar

Birinci Tarım Devrimi

İlk insanlar avcılık ve toplayıcılıkla yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Günümüzden 10.000 yıl önce tarım keşfedilmiştir. Tarımla beraber insanların yerleşik hayata geçtiği, tarımsal faaliyetlerin ilkel şekilde gerçekleştirildiği bu döneme Birinci Tarım Devrimi veya Neolitik Devrim denir.

İkinci Tarım Devrimi

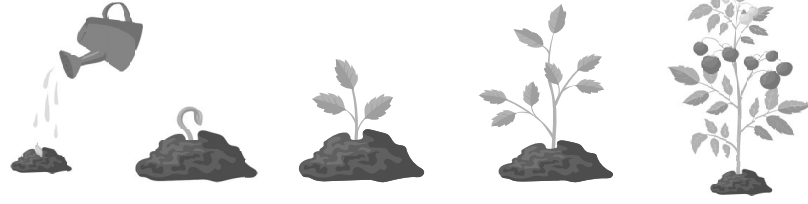
Demirin keşfedilerek toprağın daha kolay işlenmesiyle beraber tarımsal üretimde yaşanan artış İkinci Tarım Devrimi'nin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Üçüncü Tarım Devrimi

1960'larda başlayan bu devrim teknolojiyle beraber, laboratuvarlarda oluşturulan modern tarımsal teknikleri ifade etmektedir. Genetiğiyle oynanarak daha kısa zamanda yetişen ve daha dayanıklı olan ürünler ortaya çıkmaya başlamıştır. Günümüzde bu gelişim devam etmektedir.

TARIM-EKONOMİ İLİŞKİSİ

Birincil ekonomik faaliyet olarak karşımıza çıkan tarım sektörü geçmişten günümüze her zaman değerli olmuştur. Tarımsal faaliyetlerin geçmişte ülke ekonomilerine katkısı daha fazla olmuştur. Günümüzde ekonomiye olan katkısını daha çok sanayi ve hizmet sektörüne kaptırmış olsa da modern yöntemlerle yapıldığında hâlâ ekonomiye etkisinin büyük olduğunu Hollanda gibi örneklerde görmekteyiz. Tarımın ekonomiye olan katkısı tarımsal faaliyetlerin yapıldığı farklı yöntemlere göre değişiklik göstermektedir.

► Gelişmiş ülkeler tarımsal faaliyetlerini **entansif** (modern) yöntemlerle gerçekleştirirler. Tarımsal makine kullanımının fazla olduğu, ilaçlama, gübreleme, sulama imkânlarının çok olduğu, doğal koşulların tarımsal faaliyetler üzerindeki etkisinin en aza indirildiği bu yöntem ülke ekonomilerine yüksek gelirler getirmektedir.

İntansif tarımsal faaliyetlerin özellikleri şunlardır:

- Modern tarım olarak da bilinir.
- Nadas yöntemleri uygulanmaz.
- Birim alandan alınan verim yüksektir.
- Doğal koşullardan etkilenme azdır.
- Üretimde dalgalanmalar daha azdır.
- Sulama, gübreleme ve ilaçlama yeterlidir.
- Teknolojinin bütün olanakları kullanılmaya çalışılır.

► Az gelişmiş ülkeler tarımsal faaliyetlerini **ekstansif** (geleneksel) yöntemlerle gerçekleştirirler. Makine kullanımının az olduğu, ilaçlama, gübreleme, sulama imkânlarının sınırlı olduğu, doğal koşulların tarımsal faaliyetler üzerindeki etkisinin fazla olduğu bu yöntemin ülke ekonomisine katkısı düşüktür.

Ekstansif tarımsal faaliyetlerin özellikleri şunlardır:

- İlkel tarım olarak da bilinir.
- Nadas yöntemleri uygulanır.
- Birim alandan alınan verim düşüktür.
- Doğal koşullardan etkilenme fazladır.
- Üretimde dalgalanmalar fazladır.
- Sulama, gübreleme ve ilaçlama yetersizdir.

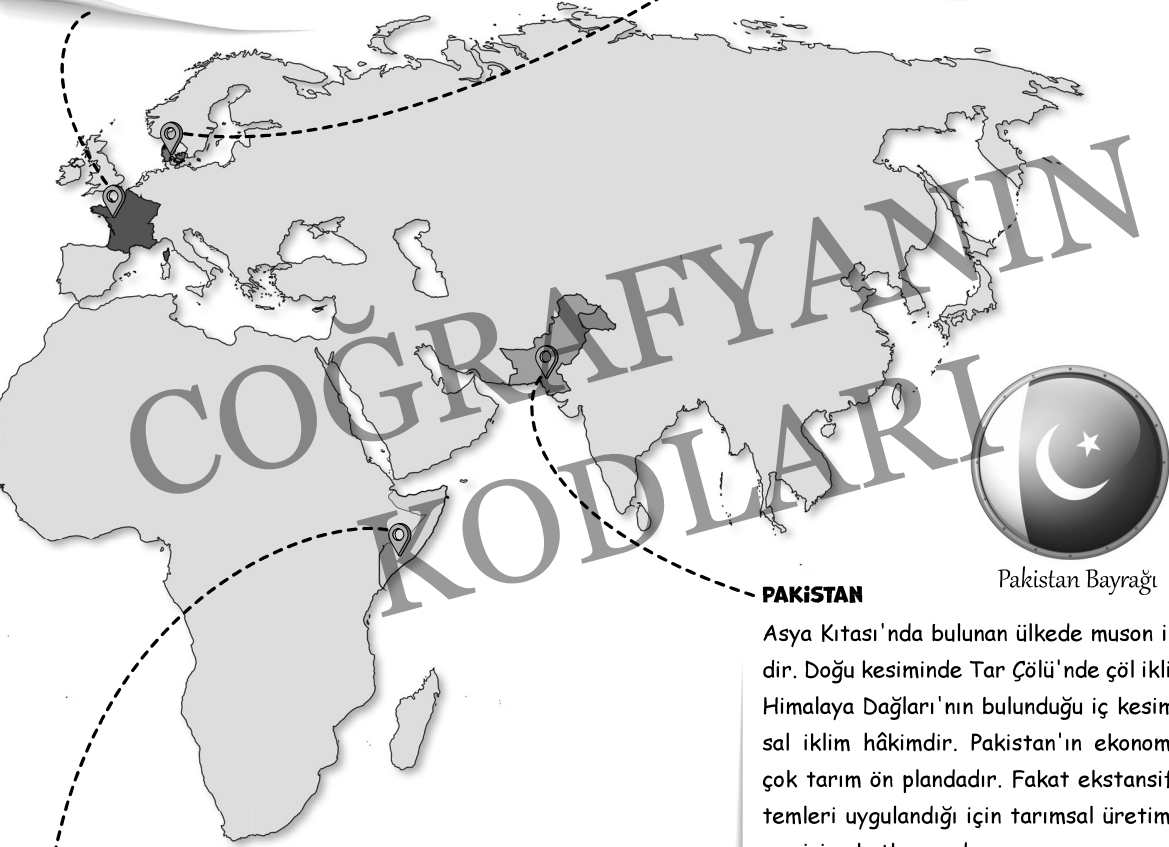
TARIM-EKONOMİ İLİŞKİSİNE ÜLKE ÖRNEKLERİ

FRANSA

Avrupa Birliğinde yer alan Batı Avrupa ülkelerinden biridir. Ekonomisi ağırlıklı olarak sanayi ve hizmet sektörüne bağlıdır. Tarımda çalışanların oranı düşüktür. Fakat tarımsal üretim yüksektir. Bunun nedeni tarımsal üretimin modern yöntemlerle yapılmasıdır. Fransa'da doğaya bağımlılığın az olduğu, sulama ve gübreleme imkânlarının fazla olduğu, besi ve ahır hayvancılığının yapıldığı intansif yöntemler kullanılır.

DANİMARKA

Baltık Denizi'ne kıyısı olan Avrupa Birliğine üye Kuzey Avrupa ülkesidir. Hollanda gibi, düzlüklerin bol olduğu, okyanusal iklimin görüldüğü ülkenin topraklarının yarıdan fazlası tarım için ayrılmıştır. Tarımda çalışanların oranı az olsa da modern yöntemlerle tarım yapıldığı için tarımsal üretimin ekonomiyeye katkısı fazladır.

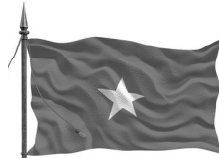
Pakistan Bayrağı

SOMALI

Afrika'nın doğu ucunda Afrika'nın boynuzu olarak adlandırılan ülkedir. Süveyş Kanalı'na uzanan deniz yolunun önemli geçiş noktalarından biridir. Birincil ekonomik faaliyet olan tarım sektöründe çalışanların oranı hizmet ve sanayi sektöründe çalışanlara göre fazladır. Tarımın ekstansif yöntemlerle yapılmasından dolayı ülke ekonomisine katkısı azdır.

PAKİSTAN

Asya Kıtası'nda bulunan ülkede muson iklimi hâkimdir. Doğu kesiminde Tar Çölü'nde çöl iklimi, kuzeyde Himalaya Dağları'nın bulunduğu iç kesimlerde karasal iklim hâkimdir. Pakistan'ın ekonomisinde daha çok tarım ön plandadır. Fakat ekstansif tarım yöntemleri uygulandığı için tarımsal üretimin ülke ekonomisine katkısı azdır.

Somali Bayrağı